

DREPTUL

LEGISLAȚIUNE — DOCTRINA — JURISPRUDENȚA — ECONOMIE POLITICĂ

APARE ODATA PE SAPTAMANA SUB CONDUCEREA D-lor

C. G. DISSESCU

1. ATHANASOVICI, PAUL NEGULESCU, DEM. NEGULESCU, ALEX. CERBAN, G. MEITANI,
N. POLIZU-MICȘUNEȘTI, C. HAGI-THEODORAKY

SILIU RĂDULESCU
PRIM-REDACTOR

REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
3, STRADELA SF. SPIRIDON, 3

B. P. RĂDULESCU
REDACTOR-ADMINISTRATOR

V. Gh. Ioan. — *Din practica aplicării decretului de grațiere*
No. 4320/1922.

Jurisprudența Română. — *Inalta Curte de Casație și Justiție, secția I.* — Hotărâri definitive. — Executare. — Suspendare în urma recursului. — Citarea părților. (Elena Barbu cu Adela Pavelin).

Curtea de Apel din București, secția I. — Sechestru asigurator. — Act scris. — Forme. — Nulitate virtuală. — Instituție de stat. — Cauțiune. (Hary Feldman cu Centrala Cooperativelor Sătești).

Curtea de Apel din Chișinău, secția I. — Ruble și coroane. — Scoaterea lor din circulație. — Imprumut. — Contract real. — Plată. — Monedă. — Liberare. (Ecaterina Papalazar cu Maria Manuc bey).

Din practica aplicării decretului de grațiere No. 4320/922.

Principiul este că grațierea poartă asupra pedepsei, în consecință dar ca decretul de grațiere No. 4320 din 1922, să-și aibă efectul, trebuia ca hotărârile condamnatoare să rămână definitive înainte de 14 Octombrie 1922, data decretului.

Ministerul de Justiție, pentru cumarea oricărei discuțiuni, intervine prin două circulări, prima din 10 Noembrie 1922, clarifică că: „condamnații, cari până la data decretului au făcut apel sau recurs, beneficiază de grațiere, ori reduceri, dacă declară înaintea instanței competente, că-și retrag apelul sau recursul”, și prin a doua din 20 Februarie 1923, adaugă: „In vederea aplicării decretului de grațiere No. 4320 din 1922, beneficiază de dispozițiunile lui și acei, cari făcând opoziție după data de 14 Octombrie 1922, contra hotărârilor condamnatoare anterioare acestei date, au declarat că-și retrag opoziția”.

Desigur că nu ar putea fi discuție, că dispoziția, pusă pentru opoziție se aplică atât apelului cât și recursului retrase, dar declarate posterior decretului de grațiere, contra hotărârilor pronunțate anterior, existând aceiași identitate de cauză, și nu s'ar putea obiecta contra uniformității de soluționare adagiul *poenalia non sunt extendenda*, căci nu este în specie vorba de aplicarea unui text de lege, ci de aplicarea unei interpretări date și care servind ca măsură edificatoare, în deslegarea unui caz, aceeași soluție trebuie să fie în toate cazurile analoage.

Dar nu de aceasta avem a ne ocupa, ci de formula juridică ce instanțele judecătorești sunt ținute a pronunța în aplicarea normelor date de minister, spre a face eficace aceste reguli în sensul de a avea efectul dorit, de a se aplica decretul de grațiere spețelor vizate, iar nu de a se face iluzorie, de a se ajunge la un punct mort.

Grațierea privind pedeapsa, ar urma ca ea să se opereze de organele ce fac executarea pedepsei, principiul fiind cel general nu suferă discuție, dar care va fi procedura de urmat pentru a ajunge la acest stadiu?

După o părere, când se retrage apelul, intanța nu ar avea de făcut altceva, decât să se ia act și să se închidă dosarul. Soluție nejuridică, căci nu trebuie a se uita, că ne găsim în materie penală, și după normele dispozițiunilor preliminare din procedura penală, o astfel de formulă nu există, o acțiune publică nu poate lua sfârșit decât prin condamnare, achitare sau absoluțiune, ea mai stingându-se și prin moartea prevenitului.

Formula de mai sus este adoptată din prescripțiile art. 260 pr. civ., dar și acolo numai când reclamantul declară, că se lasă de proces; în materie penală ea este fără efect, inaplicabilă, căci ne găsim într'o materie de ordine publică, acțiunea fiind a societății, nu a individului, deci cauza trebuie abordată și după retragerea apelului și controlându-se însuși fundamentul ei, se va respinge nu ca nesustenută, formulă consacrată tot de procedura civilă, ci ca nefundată, dacă probele nu vor schimba soluționarea într'altfel.

Deci, apelul fiind respins ca nefundat, cu toată declarația de retragere a lui, mai poate fi aplicat beneficiul decretului de grațiere, după intenția ce ministerul a urmărit, ca cei mai mulți să se bucure de clemența Regală? Desigur că nu, întrucât hotărârea irevocabilă ce se va executa, va fi aceasta din urmă a respingerii apelului ca nefundat, hotărâre pronunțată posterior decretului de grațiere.

După o altă părere, și cea mai adaptabilă pentru atingerea scopului urmărit, și fără a se atinge nici un principiu de drept, ar fi cea următoare: După retragerea de parte a apelului, recursului, opoziției, să se constate de instanță, că hotărârea a rămas definitivă înainte de 14 Octombrie 1922, data decretului de grațiere, susceptibilă de executare, deci cazul intră în

prevederile aceluia decret și ca consecință a aplicării aceluia decret, fapta este grațiată. Acest sistem este superior celui alt fiindcă se respectă principiile de drept, după materia la care se aplică și nici nu se poate susține că instanța judecătorească ar face ea grațierea, care se operează ipso facto, fără nici o intervenție, ci ca o consecință.

Această procedură, este cea mai indicată cazurilor, și dacă s'ar putea obiecta în primul sistem, că nu interesează mijlocul, ci destul ca scopul să fie ajuns, de oarece rezultatul fiind de ordine publică, acoperă mijloacele, teorie greșită, întrucât nu trebuie uitat, că în orice împrejurare regula cea mai bună este tot aceea pe care o împune dispozițiile din lege, nu aceia pe care o dictează echitatea, mai ales în materie penală, materie prin excelență de ordine publică.

V. Gh. Ioan
Președintele Trib. Tecuci

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

Secțiunea I

Audiența de la 1 Ianuarie 1923

Președinția D-lui Gh. V. Buzdugan, președinte

Elena Barbu cu Adela Paveliu.

HOTĂRÂRI DEFINITIVE. — EXECUTARE. — SUSPENDARE ÎN URMA RECURSULUI. — DACĂ PĂRȚILE TREBUIESC CITATE ÎN INSTANȚA DE SUSPENDARE. — SOLUȚIE AFIRMATIVĂ. — (ART. 68 L. C. DE CAS.)

Cu ocaziunea rezolvării unei cereri de suspendarea executării unei hotărâri definitive, punându-se în discuțiune oportunitatea și admisibilitatea unei atari măsuri, precum și cuantumul garanției pentru asigurarea părții protivnice, formalitatea citării părților este indispensabilă, pentru ca o discuțiune contradictorie să poată avea loc.

No. 1. — Casat, în urma recursului făcut de Elena Barbu, jurnalul No. 20924/922 a Trib. Ilfov. s. I în proces cu Adela Paveliu. S'a citit raportul d-lui consilier Al. Alessiu. S'au ascultat: d-l avocat G. Ștefănescu pentru recurentă și D. Pascu pentru intimată.

Curtea deliberând,

Asupra recursului făcut de Elena Barbu în contra jurnalului No. 20924/922 dat de Tribunalul Ilfov s. I în cauză cu intimata Adela Paveliu.

Văzând motivul de recurs:

„Exces de putere și violarea art. 68 din legea organică a Inaltei Curți de Casație, de oarece prin acest text se dă posibilitate părților să opoasă punerea în lucrare a hotărârilor definitive a instanțelor de fond. Aceasta nu însemnează că suspendarea se poate acorda fără citarea părților pentru a discuta contradictor atât oportunitatea și admisibilitatea cererii cât și cuantumul cauțiunei“.

Având în vedere că, în cauză se constată, că Tribunalul Ilfov, secția I, prin sentința No. 893 din 1922, dată în ultimă instanță, a admis apelul făcut de Elena

Barbu în contra hotărârei Comisiunii deliberative a oficiului III de închiriere și a atribuit recurentei o cameră cu sală ocupată de intimata Adela Paveliu, ca chirieasă.

Că, intimata Adela Paveliu, făcând recurs la această Inaltă Curte, a cerut Tribunalului suspendarea executării acestei sentințe până la rezolvarea recursului, iar Tribunalul prin jurnalul de față, atacat cu recurs, dat fără citarea părților, a încuviințat cererea de suspendarea executării.

Considerând că, cu ocaziunea rezolvării unei cereri de suspendarea executării unei hotărâri, punându-se în discuțiune oportunitatea și admisibilitatea unei atari măsuri, precum și cuantumul garanției pentru a se asigura interesele părții protivnice, formalitatea citării părților este indispensabilă, pentru ca o discuțiune contradictorie să poată avea loc.

Că, deși ultimul alineat al art. 68 din legea organică a acestei Inalte Curți, prevede în mod expres citarea părților numai cu ocazia rezolvării cererilor de suspendare adresată direct Inaltei Curți, totuși, aceeași rațiune există pentru ca această regulă să fie aplicată și cererilor de suspendare ce se adresează instanțelor de fond;

Că, prin urmare în specie, Tribunalul Ilfov hotărând suspendarea executării fără citarea părților, motivul de recurs dedus din violarea art. 68 sus citat este fundat și căță a se admite.

Pentru aceste motive, casează.

NOTA. — Una din consecințele principiului celor două grade de jurisdicție, este aceea, că hotărârea dată în apel, devine executorie și poate fi pusă în lucrare de partea câștigătoare. Recursul nu împiedică în principiu execuțiunea hotărârii rămasă definitivă. Inalta Curte nu poate controla legalitatea soluțiunei dată de instanța de fond, căci recursul nu este în sistemul legislației noastre — ca și în legislația franceză de unde l'am adoptat — vechea *proposition d'erreur*, prin care se tindea la revizuirea integrală a hotărârii atacate. Suprema Curte, la noi spre deosebire de legislația ungară și austriacă, nu e o instanță constructivă, ci destructivă — menire dela care și-a tras chiar numele, căci a casa (*casser*) înseamnă a nimici, a distruge. Hotărârea, odată sfârșimată, părțile sunt trimise înaintea altor judecători, asupra cărora deciziunea Inaltei Curți n'are altă înrâurire decât aceea a unei îndrumări pe calea adevăratelor principii.

Dreptul de evocațiune este necompatibil cu misiunea supremei Curți care, după cum spune undeva Troplong, este de a menține armonia dintre lege și judecată.

De aci, regula fundamentală, că nu pot fi atacate cu

récurs decât numai hotărârile date în ultim resort, regulă care slujește a deosebi Casațiunea de instanțele ordinare și o împiedică să devină un al treilea grad de jurisdicție (V. Crépon, „Du pourvoi en cassation“, I. p. 459, N. 700).

Dar, dacă acestea sunt principiile, o înflexibilitate absolută a lor nu s'ar putea concepe fără prejudiciul dreptului însuși, ca știință socială.

De aceea, recunoscând prin art. 68 al legii de organizare a Curții de Casație dreptul părților de a executa hotărârile trecute prin cele două grade de jurisdicție și rămase definitive, legiuitorul a creat și unele excepțiuni, fără care recursul ar deveni iluzoriu.

Astfel, acest articol, după ce consacră principiul suspendării prin asigurarea sau depunerea valorii corespunzătoare, prevede următoarele ipoteze de suspendare a efectului hotărârilor judecătorești definitive:

1. Cazul în care e vorba de o hotărâre privitoare la strămutări de hotare sau desființare de construcțiuni, când suspendarea se încuviințează fără asigurarea sau depunerea valorii procesului.

2. Cazul unei hotărâri dată în materie de revendicare sau posesie, când suspendarea se poate încuviința sub condiția unei cauțiuni echivalentă valorii imobilului, apreciată de instanță, și

3. Suspendarea actelor administrative de autoritate care, în urma plângerei în contencios, se va acorda cu sau fără cauțiune.

Care este natura suspendării execuțiunii? Este ea o măsură de bună administrațiune sau un act de jurisdicție?

Inalta Curte, prin deciziunea raportată mai sus, adoptă ultima soluțiune.

În adevăr, instanța, care a pronunțat hotărârea atacată cu recurs, nu se mărginește numai să verifice — cu ocazia cererii de suspendare — dacă condițiunile impuse pentru încuviințarea acestei măsuri sunt întrunite, ci ea judecă dacă depozitul făcut pe baza art. 68 — și care nu e decât o garantare a obiectului condamnățiunii — trebuie să reprezinte exact valoarea acesteia sau numai o valoare aproximativă, după măsura în care drepturile creditorului trebuiesc garantate, cum și dacă acea cauțiune poate fi asigurată sau numai depusă în numerar, după posibilitățile debitorului.

Toate aceste elemente trebuind să fie furnizate de părți, urmează că interesul ce se debata cu prilejul unei cereri de suspendare, e un interes protivnic, pentru stabilirea căruia părțile caută a fi chemate și ascultate.

Cu alte cuvinte, măsura suspendării e de natură contencioasă.

Acesta e principiul pus în deciziunea de mai sus.

Este adevărat, că art. 68 din legea organică a Curții de Casație nu vorbește de citarea părților, decât în ipoteza suspendării, cerută în urma récursului, în materie de contencios administrativ. Și este iarăși adevărat, că în acest soi de suspendare îndatorirea pusă recurentului de a da cauțiune, este facultativă pentru instanță.

Dar aceste considerațiuni, după argumentarea Curții supreme, nu împiedecă aplicațiunea regulei de chemare a părților în toate celelalte cazuri, rațiunea debaterilor contradictorii existând și în acelea.

Ori de câteori legiuitorul a voit să deroge de la principiul citării, a spus-o categoric ca. în recursurile penale, de expropriere, în materie de impozit, etc. În articolul de care ne ocupăm, însă, nu există nici expres, nici implicit o asemenea derogatiune.

Gh. Iuliu.

CURTEA DE APEL DIN BUCUREȘTI

Secția I

Audiența de la 8 Iunie 1922

Președenția D lui Al. Iuca, consilier

Hary Feldman cu Centrala Cooperativelor Sătești.

SECHESTRU ASIGURĂTOR. — ACT SCRIS. — DOVADĂ NETĂGĂDUITĂ A DATORIEI. — OBEANȚA AJUNSĂ LA TERMEN. — ART. 613 PR. CIVILĂ. SECHESTRU ASIGURĂTOR. — NEÎNDEPLINIREA FORMELOR CERUTE DE LEGE PENTRU ÎNFIINȚAREA LUI. — NULITATE VIRTUALĂ. — EFECT RETROACTIV. — ART. 613 PR. CIVILĂ.

SECHESTRU ASIGURĂTOR. — INSTITUȚIE DE STAT. — DACĂ POATE OBTINE SECHESTRU ASIGURĂTOR FĂRĂ DARE DE CAUȚIUNE. — ART. 613 PR. CIVILĂ.

1. Prin act scris în sensul art. 613 pr. civilă pe baza căruia creditorul să poată obține fără cauțiune un sechestrul asigurător se înțelege numai acel act care să facă dovada necontestată a unei datorii.

2. Nulitatea sechestrului asigurător înființat fără paza formelor cerute de art. 613 pr. civilă, fiind o nulitate virtuală, își produce efectele în mod retroactiv din momentul introducerii acțiunii.

3. Nu se poate înființa, în lipsă de act scris, un sechestrul asigurător fără cauțiunea cerută de art. 613 pr. civilă, pe motiv că creditorul ar fi o instituție de Stat, de oarece nici un text de lege nu scutește pe Stat în asemenea cazuri de depunerea cauțiunii.

No. 46. — Adm's apelul făcut de Hary Feldman în contra sentinței Trib. de Comerț S. I. cu No. 572/921 în proces cu Centrala Cooperativelor Sătești.

S'au ascultat d-nii avocații: I. Brucăr și Cezar Partenie pentru apelantă, și George Diaconescu și Al. Stănciulescu pentru intimată.

Curtea,

Asupra apelului făcut de Harry Feldman în contra sentinței Trib. Ilfov, S. I Com., No. 572 din 1921, prin care i s'a respins ca nefundată, contestația făcută cu petiția înregistrată la No. 30146 din 1921 și completată prin petiția înreg. la No. 32000 din 1921, împotriva sechestrului asigurător efectuat de dl. Portărel B. Gabrielescu, depe lângă Trib. Ilfov, în urma jurnalelor Trib. Ilfov, S. I Com., No. 119, 4653 și 11642 din 1921.

Având în vedere că, din debaterile orale urmate în instanță, actele prezentate cum și concluziile depuse de părți se constată în fapt următoarele:

Intimata, Centrala Cooperativelor sătești de producție și de consum, prin petiția înreg. la No. 11175 din 27 Noembrie 1920, intentând acțiune contra apelantului pentru rezilierea convențiunii de vânzarea unei mașini de drum de fier, 30 vagonete, 3 km. cale ferată și alte accesorii, restituirea îndoită a arvunei de un milion treizecișisase mii lei și 400.000 lei daune, plus cheltueli de judecată, prin petiția înreg. la No. 432 din 5 Ianuarie 1921, a cerut și Trib. Ilfov, s. I Comercială, prin jurnalul No. 119 din acea zi a încuviințat înființarea unui sechestrului asigurător pe averea mobilă a numitului apelant, din București, Str. Fabrica de Chibrituri 24, până la concurența sumei de lei 1.036.000, sechestrul care după ce a fost aplicat de dl. Portărel B. Gabrielescu, depe lângă Trib. Ilfov, prin procesul-verbal din 15 Ianuarie 1921, în urma cererii intimitei, Centrala Cooperativelor sătești, prin jurnalul No. 4653 din 15 Aprilie 1921, s'a dispus întinderea lui și asupra averii mobile a numitului apelant, situată în București, str. Română 77, până la concurența sumei de lei 1.036.000, spre despăgubirea numitei intimite.

Că, în urma cererii făcută de Centrala Cooperativelor sătești, prin petiția înreg. la No. 29.589 din 1 Octombrie 1921, prin jurnalul No. 11642 din 4 Octombrie 1921, Tribunalul a dispus că averea sechestrată de dl. Portărel B. Gabrielescu, prin procesul-verbal din 15 Ianuarie 1921, să fie depozitată într-o magazie, să fie pusă sub sigiliu și să fie lăsată în paza debitorului și creditorului.

Că, în contra aplicării acestui sechestrului asigurător, Harry Feldman, prin petiția înreg. la No. 30146 și completată prin acea înreg. la No. 32000 din 1921, a făcut contestație, care i-a fost respinsă ca nefundată, prin sentința comercială cu No. 572 din 1921 și în contra acestei sentințe s'a introdus apelul de față.

Având în vedere că, apelantul Harry Feldman, atât

la prima instanță, cât și în apel, a invocat următoarele motive de contestație: a) Intimata, Centrala Cooperativelor sătești, n'a depus cautiunea legală, conform art. 613—616 pr. civ. și 908 cod. com.; b) că, s'au sechestrat lucruri, care nu-i aparțin; c) că, obiectele sechestrate la uzinele sale, în urma adresei Trib. Ilfov, s. I Comercială, cu No. 257 din 1921, nu puteau fi urmărite întrucât sunt apărute de lege, potrivit disp. art. 407 pr. div. și d) că, parte din mașinile enumerate în procesul-verbal de sechestrul, încheiat de portărel, în urma adresei menționate mai sus, sunt imobile prin încorporațiune (destinațiune).

În ce privește primul motiv de contestație, că, intimata, Centrala Cooperativelor sătești, n'a depus cautiunea legală, conform art. 613 și 616 pr. civ. și art. 907 și 908 c. com.

Având în vedere că, numita intimată a opus că, art. 613 pr. civ., singurul aplicabil în speță, spune că, creditorul va putea pune sechestrul asigurător, dacă creanța sa este constatată printr'un act scris și ajuns la termen și de oarece numita intimată are dela apelantul Harry Feldman chitanță de primirea sumei de 1.036.000 lei, această chitanță reprezintă o creanță contra lui H. Feldman constatată printr'un act scris, necontestat, așa că bine i-a încuviințat Tribunalul sechestrul asigurător, fără cautiune, căci creanța sa este certă, lichidă și ajunsă la termen, pentru că achitarea ei, care era fixată la 5 Iunie 1920, nu s'a făcut.

Având în vedere că, în principiu, ca un creditor să poată dobândi o măsură asigurătoare fără cautiune, pe temeiul art. 613 pr. civ., trebuie între altele să aibă o creanță, constatată printr'un act scris, ajuns la termen și recunoscută de debitor, iar prin act scris întrebuit de legiuitor în aceste dispoziții, se înțelege dovida unei datorii.

Având în vedere că, dacă pentru înființarea, fără cautiune, a unei asemenea măsuri asigurătoare, trebuie dovedită existența unei creanțe contra debitorului său, rămâne a examina în fapt, care este natura juridică a actelor produse de intimată, Centrala Cooperativelor sătești, înaintea primei instanțe pentru a înființa sechestrul asigurător și pe care Tribunalul s'a întemeiat când l-a ordonat.

Având în vedere că, intimata, Centrala Cooperativelor sătești, în urma dispozițiunii luate de această Curte, prin încheierea cu No. 567 din 22 Februarie 1922, a depus în original chitanța cu data 3 August 1920 și în copie, certificate pentru conformitate, următoarele acte: 1) declarația cu data 3 August 1920, semnată de apelantul Harry Feldman, pentru Uzinele Metalurgice București și 2) o scrisoare cu data 11 August 1920, semnată de Anania, pentru Uzinele Metalurgice din București.

Având în vedere că, Curtea, examinând actele menționate mai sus, constată că, din ele rezultă că, Harry Feldman a primit 1.036.000 lei dela Centrala Cooperativelor sătești, pentru comptul Cooperativei Tărlăul, în comptul furniturii de materiale de cale ferată îngustă și locomotivă; că, șinele ori vagoanele cumpărate de către Cooperativa Tărlăul le va preda în perfectă stare de funcționare, iar locomotiva va fi adusă la București pe cheftuiala sa, a apelantului Harry Feldman, va fi reparată, făcută să funcționeze perfect și apoi va fi expediată conform angajamentului lor anterior, și că de către Uzinele Metalurgice București se confirmă primirea sumei de 1.036.000 lei ce s'a numărat apelantului Harry Feldman în comptul furniturii menționate mai sus.

Considerând că, din actele menționate mai sus, nu rezultă, că apelantul Harry Feldman s'a obligat să plătească la un termen determinat o sumă oarecare de bani și că a primit un acompt asupra unor furnituri de materiale, așa că actele sus menționate nu constată o datorie certă, lichidă și exigibilă, ci un drept litigios, care trebuie valorificat de instanțele judecătorești.

Considerând că, Curtea, stabilind, că actele depuse de Centrala Cooperativelor sătești, și pe baza cărora a obținut sechestrul asigurător asupra averii lui Harry Feldman, nu constituiesc o creanță certă și lichidă, găsește că Tribunalul în mod greșit a încuviințat înființarea sechestrului asigurător, fără depunerea cauțiunii de a treia parte din valoarea reclamată, după cum prevede în partea finală a art. 613 pr. civ.

Considerând că, fiind vorba de neîndeplinirea unei formalități substanțiale, cea a depunerii cauțiunii, nulitatea sechestrului este virtuală și produce efectul în mod retroactiv din momentul introducerii acțiunii.

Având în vedere că, în ce privește obiecțiunea, că Centrala Cooperativelor sătești, fiind o instituție de stat, nu era necesar să depună vre-o cauțiune, este cu totul neîntemeiată, deoarece nici un text de lege nu scutește pe stat în asemenea cazuri de depunerea cauțiunii.

Considerând că, acest prim motiv de contestație invocată de apelantul Harry Feldman, fiind întemeiat, Curtea găsește inutil a mai discuta și celelalte motive invocate, și deci urmează a admite apelul de față, a reforma sentința atacată cu apel, a admite contestația introdusă de Harry Feldman la prima instanță, și în consecință, a ordona ridicarea sechestrului asigurător înființat asupra averii numitului apelant, în baza jurnalelor Trib. Ilfov, s. I Comercială, cu No. 119, 4653 și 11642 din 1921.

Având în vedere și cererea de cheltueli de judecată, formulată de numitul apelant, pe care Curtea apreciind, le fixează la suma de 300 lei.

Pentru aceste motive, admite apelul.

Semnați: Al. Iuca, I. Gh. Manu, N. N. Ioanid.

CURTEA DE APEL DIN CHIȘINAU

Secția I

Audiența dela 22 Decembrie 1922

Președenția d-lui H Ojoga, consilier

Ecaterina Papalazar cu Maria Manucbey

RUBLE ȘI COROANE.—SCOATEA LOR DIN CIRCULAȚIE.—DACĂ CURSUL DE SCHIMB FIXAT PENTRU PRESHIMBARE SE APLICĂ ȘI ÎN CE PRIVEȘTE CE ANTRILE PARTICULARE.—LEGEA DIN 15 AUGUST 1920.

IMPRUMUT.—TRADIȚIA LUCRULUI.—CONTRACT REAL.—RESTITUIREA VALOREI REALE A SUMEI IMPRUMUTATE.—ART. 2014 ȘI 2050 C. CIVIL RUS.—ART. 2 CAP. VIII CODUL DONICII.

IMPRUMUT.—RESTITUIREA VALOREI REALE A LUCRULUI IMPRUMUTAT.—DACĂ TREBUE SOCOTITĂ DUPĂ EQUIVALENTUL DIN MOMENTUL CONTRACTĂRII IMPRUMUTULUI SAU ACEL AL SCADENȚEI.—ART. 1576 ȘI URM. COD CIVIL ROMÂN

IMPRUMUT.—MONEDE SCOASE DIN CIRCULAȚIE.—DACĂ SE APLICĂ ȘI ÎN ACEST CAZ DISPOZIȚIUNILE ART. 1579 AL. 3 C. CIVIL PLATĂ.—MONEDĂ.—CURS LEGAL.—LIBERARE.—MONEDE RETRAȘE DIN CIRCULAȚIE.—ART. 41 C. COM ROMÂN.

1. Dispozițiunile legii din 15 August 1920 pentru retragerea din circulațiune a coroanelor și rublelor se ocupă numai de rolul Statului de a retrage din circulație monedele cari au aparținut statelor sub a căror suveranitate au fost provinciile desrobite, ast-fel că cursul fixat cu acea ocaziune nu privește și creanțele particularilor.

2. Atât din normele dreptului bizantin cuprinse în manualul Donici, cât și din principiile aflătoare în codul civil rus, rezultă că împrumutul nu poate exista fără tradițiunea lucrului împrumutat, și deci contractul fiind real atrage obligațiunea împrumutatului de a restitui valoarea reală a sumei împrumutate, adică o valoare echivalentă cu cea primită.

3. Valoarea reală a sumei împrumutate nu poate fi alta decât aceia din momentul contractării împrumutului, ca una care reprezintă echivalentul valorii primite, iar nu aceia din momentul scadenței, care ar putea să nu reprezinte acel echivalent

Ast-fel, când a avut loc un împrumut de ruble înainte de retragerea lor, debitorul are a restitui o sumă în lei reprezentând valoarea rublei la data împrumutului iar nu la aceia a scadenței.

4. Dispozițiunile art. 1579 al. 3 c civil român care în lipsă de text contrariu are a se aplica și în Basarabia, deși se referă numai la cazul

când obiectul împrumutului este în monezi de aur sau argint iar plata se stipulase în aceeași specie și calitate, totuși acest text are a se aplica și ori de câte ori o monedă a fost scoasă din circulație în intervalul dela data contractului până la scadență.

5. Dispozițiunile art. 41 din codul comercial român se referă numai la cazul când debitorul se obligă să facă plata într'o altă monedă decât cea care are curs legal la data contractului în țara unde el domiciliază și care are dreptul să se libereze plătind după cursul de schimb din acea zi, iar nu și la cazul când debitorul a contractat într'o monedă care avea curs legal în țară, dar care a fost retrasă din circulație și înlocuită cu altă monedă legală, înainte de epoca scadenței.

No. 174—Admis în parte apelul făcut de Elena Papalazar în contra sentinței Tribunalului Orhei cu No. 333/921 în proces cu Maria Manucbey.

S'au ascultat D-nii avocați Leonid Stamerav pentru apelanta Elea Papalazar și St. Văleanu pentru intimata Maria Manuc bey.

Curtea,

Asupra apelurilor introduse de către dl. avocat Leonid Stamerov, în calitate de mandatar al d-nei Ecaterina Papalazar și de către dl. avocat St. Văleanu, în calitate de mandatar al d-soarei Maria I. Manucbey, contra sentinței civile No. 333 din 20 Decembrie 1921, a Tribunalului jud. Orhei;

Având în vedere că, d-soara Maria Manucbey, prin acțiunea intentată la prima instanță, în ziua de 2 Martie 1921, a chemat în judecată pe d-na Ecaterina Papalazar, spre a fi obligată să-i plătească suma de 1.090.600 lei echivalentul a 410.000 ruble, ce-i mai datorează din capitalul de 500.000 ruble, ce i-a împrumutat prin actul întărit în ziua de 23 Septembrie 1914, cum și dobânda aferentă de 5 la sută cu începere dela 1 Iulie 1920.

Tribunalul, prin sentința apelată, a admis în parte acțiunea, obligând pe pârâtă să plătească reclamantei suma de 969.226 lei 86 bani, din care 937.583 lei, 50 bani capital și 31.642 lei 36 bani procente datorite până la 2 Martie 1921, mai fiind obligată și la plata unui procent de 5 la sută pe an la capitalul datorit cu începere de la 2 Martie 1921, până la complecta achitare.

Având în vedere că, din susținerile părților și actele dela dosar se constată în fapt următoarele:

Reclamanta Maria Manucbey vinde în anul 1914 Ecaterinei Papalaz moșia sa Siliștea din jud. Orhei cu prețul de 700.000 ruble, din care primește numai 200.000 ruble, restul de 500.000 ruble, părțile au convenit să fie garantate prin ipotecă asupra moșiei vândute, încheind în acest scop actul de împrumut ipote-

cat întărit de primul notar în ziua de 23 Septembrie 1914. Condițiunile acestui împrumut erau ca suma datorată să se achite în termen de 5 ani dela data întăririi actului, urmând ca debitoarea să plătească și un procent de 5 la sută pe an în mod anticipat din 6 în 6 luni — la 23 Martie și la 23 Septembrie ale fiecărui an — până la complecta achitare a capitalului.

Menționatul act de ipotecă a devenit exigibil în ziua de 23 Septembrie 1919.

În ziua de 2 Martie 1921, data intentării acțiunii, pârâta mai datora reclamantei din capital, suma de 335.437 ruble și 50 cop. plus procentele aferente la ceastă sumă pentru rata de 23 Septembrie 1920 — 23 Martie 1921, în suma de 8385 ruble 85 cop., adică în total suma de 343.823 ruble, 35 cop.

Având în vedere că, ambele părți sunt de acord, că plata trebuie să se facă în lei, divergența dintre ele purtând însă asupra valorii rublei față de leu, reclamanta pretinzând ca să se calculeze după valoarea din momentul facerii împrumutului, 23 Septembrie 1914, iar pârâta susținând că trebuie să aibă în vedere valoarea din momentul scadenței, 23 Septembrie 1919.

Că, fiind așa, chestiunea de drept, care trebuie rezolvată, este de a se ști după care curs trebuie să se calculeze valoarea în lei a rublei, după acela din momentul când s'a contractat împrumutul, după acela al scadenței lui, sau după o altă părere, pe baza prețului de schimb acordat de Stat, cu ocaziunea retragerii rublelor din circulațiune.

Având în vedere că, în ce privește acest din urmă curs, pe lângă că părțile nu s'au referit la el, apoi el trebuie înlăturat din discuție și pentru motivele următoare:

Prin legea pentru retragerea din circulațiune a coroanelor și rublelor publicată în „Monitorul Oficial” No. 105 din 15 August 1920 s'a dispus ca acele monede străine să fie retrase din circulație pe baza unui curs ce s'a fixat ulterior prin jurnalul consiliului de miniștri No. 2748 din 6 Octombrie 1920 publicat în „Monitorul Oficial” No. 148 din 7 Octombrie 1920.

Că, însă, atât din dispozițiunile legii menționate cât și din expunerea ei de motive, rezultă că dânsa nu s'a ocupat decât de rolul Statului de a retrage din circulație monedele care au aparținut statelor sub a căror suveranitate au fost provinciile desrobite, pe un curs care a depins în special de cantitatea declarată a acelor monede, din nici o dispozițiune a legii nu se vede că cursul ce s'a fixat cu acea ocaziune privește și creanțele particularilor. Acel curs nu ar putea fi aplicat avestor creanțe decât în virtutea unui text precis de lege, căci numai un astfel de text ar putea deroga dela principiile de drept ce vom expune mai jos.

Din desbaterile urmate în Adunarea deputaților cu ocaziunea votării legii, se vede de asemenea că, cursul fixat pentru retragerea din circulație a rublelor și coroanelor nu privește și creațele particularilor.

Cu această ocaziune mai mulți domni deputați, în special dl. I. Maniu, au întrebat pe dl. ministru de finanțe, cum va soluționa chestiunea acelor creanțe, la care acesta a declarat că va veni cu alte măsuri, iar d-lui deputat Aurel Dobrescu i-a răspuns textual: "Am spus că chestiunea cu creanțele am amânat-o". (Desbaterile Adunării deputaților din 13 August 1920, pag. 729, Col. III și 795 col. II.).

Că, această lege neputând fi aplicată creanțelor particularilor, problema trebuie rezolvată numai pe baza celorlalte dispozițiuni ale legilor în vigoare în Basarabia și a principiilor generale de drept.

Având în vedere că, după aceste principii, contractul de împrumut atât comodatul (prêt à usage), cât și mutuum (prêt à consommation), este un contract real, în sensul că el nu poate exista ca atare, decât în urma tradiției lucrului împrumutat.

Deosebirea între aceste două feluri de împrumuturi este că, la comodat lucrul împrumutat rămâne proprietatea împrumutătorului, împrumutatul trebuind să-l restituie în individualitatea sa, putând numai să se folosească de el, fără a-l putea distruge sau înstrăina, și ca consecință, riscurile lucrului privesc pe împrumutător, pe când la mutuum, împrumutatul dobândește chiar proprietatea lucrului, putând deci să dispună de el, cu obligațiunea de a restitui un altul asemenea în aceeași cantitate și de aceeași calitate, iar ca consecință a acestei transmisii de proprietate, riscurile trec asupra împrumutatului.

Regula generală în materie de împrumut de consumație este că, împrumutatul trebuie să restituie lucrurile împrumutate în aceeași specie, cantitate și calitate fără a se avea în vedere valoarea lor, mărirea sau micșorarea prețului, cea dintâi și principală a lui obligațiune fiind de a restitui atât cât a primit.

Principiile de drept expuse mai sus se degajează atât din manualul lui Donici (Cap. VIII, art. 2), cât și din Codul civil rus (art. 2014 și 2050).

Textul menționat din Donici are cuprinderea următoare: „Între împrumutări și faceri de bani, se înțelege că, ceea ce s'a dat, este să se ia înapoi, adică tot de acel fel și de aceeași bunătate și întru aceeași sumă și precum este prin toameală și prin îndatorire“.

Art. 2014 din Codul civil rus prevede că, împrumutul se socotește nul, dacă se va dovedi că banii nu s'au dat, iar art. 2050 din acelaș cod: că obligația împrumutatului se execută prin plata sumei luată.

Din aceste texte cari vorbesc de „suma luată” și de ceea ce s'a dat împrumutatului, rezultă că, împrumutul

nu poate exista fără tradițiunea lucrului împrumutat, astfel că realitatea contractului de împrumut apare evidentă, atât din normele dreptului bizantin cuprinse în Donici, cât și din principiile aflătoare în Codul civil

Din aceleași texte mai reese și obligațiunea împrumutatului de a restitui valoarea reală a sumei împrumutate, adică o valoare echivalentă cu cea primită,

căci alt înțeles nu poate avea dispozițiunea Cap. VIII, art. 2 din Donici, ca să se restituie „ceia ce s'au dat”, și art. 2050 din Codul civil rus, de a se restitui „suma luată” cu împrumut.

Că, valoarea reală a sumei împrumutate nu poate fi alta decât aceea din momentul contractării împrumutului, ca una care reprezintă echivalentul valorii primite, iar nu aceea din momentul scadenței, care ar putea să nu reprezinte acel echivalent.

Că, în speță, valoarea rublei la data împrumutului, 23 Septembrie 1914, era de doi lei și 66 bani, iar la data scadenței, 23 Septembrie 1919, era de cel mult un leu, astfel că dacă s'ar acorda reclamantei această din urmă valoare, pe lângă că s'ar viola principiile de drept ce am expus, apoi ar fi și cu totul inechitabil, căci dânsa ar primi o valoare cu mult mai mică, decât aceea pe care a dat-o pârâtei cu ocaziunea împrumutului.

Având în vedere că, dacă în legile în vigoare în Basarabia, nu se găsește nici o dispozițiune la cazul când o monedă este scoasă din circulație, avem însă în codul civil român aceea din art. 1579, al. 3, care lipsește în codul civil francez și care a fost reprodușă din codul civil italian.

După acest text, când un împrumut s'a făcut în monede de aur ori de argint și s'a stipulat o restituțiune în aceeaș specie și calitate, dacă se va altera valoarea intrinsecă a monedelor, sau nu se vor putea găsi, sau vor fi scoase din curs, se va restitui chivalentul prețului intrinsec, ce acele monede avuseseră la data când au fost împrumutate.

Că, de și acest text se referă numai la cazul când obiectul împrumutului este în monezi de aur sau argint, iar plata se stipulase în aceeași specie și calitate, totuși în el se găsește ideia generală a legii române, care urmează să fie aplicată, ori de câteori o monedă a fost scoasă din circulație, în intervalul dela data contractului până la scadență; și întrucât în legile ce se aplică în Basarabia nu există nici o dispozițiune contrară, nimic nu s'ar opune ca principiul expus mai sus să fie aplicat și în această regiune.

Având în vedere că, în trecutul nostru legislativ găsim art. 1329 din codul Calimachi, care prevede în mod precis că, în cazul când moneda în care s'a făcut împrumutul, a fost retrasă din circulație mai înainte

de sosirea termenului de plată, atunci datornicul trebuie să plătească datoria în alt soi de monedă, care după soi și bunătate s'ar apropia către soiul monedei luată de dânsul, pentru ca creditorul să ia prețul dinlăuntru ce aveau monedele împrumutate în vremea dării împrumutului, text care, față de dispozițiunea cuprinsă în art. 1912 din codul civil român, ar fi de examinat, dacă nu este încă și azi în vigoare în Moldova.

Textul menționat al codului Calimach este reproducerea articolului 989 din codul civil austriac, actualmente în vigoare în Bucovina și parte din Transilvania, astfel că, în acele teritorii, pe baza textului menționat, creditorii trebuie să primească suma împrumutată în lei, după valoarea coroanelor din momentul facerii împrumutului și nu este nici un motiv legal, ca cei din Basarabia să fie puși într-o situațiune inferioară.

Având în vedere însă că în sprijinul părerei susținută de pârâtă, ca valoarea rublei să se calculeze după cursul ei din momentul scadenței, se mai invocă art. 1578 din codul civil român, art. 41 din codul de comerț român, cum și doctrina dreptului internațional privat.

Văzând dispozițiunile cuprinse în art. 1578 cod. civil român (1895 francez), după cari, împrumutatul este totdeauna obligat să restituie împrumutătorului în bani aceeași sumă numerică (valoare nominală) arătată în contract, iar dacă s'ar produce o sporire sau scădere a prețului monedelor, înainte de scadență, debitorul trebuie să restituie valoarea nominală împrumutată, nefiind obligat să restituie decât în speciile arătate în curs în momentul plății.

Că, însă, acel text conține o derogatiune de la principiile care cârmuesc împrumutul de consumațiune (mutuum), ca debitorul să restituie lucrurile împrumutate în aceeași specie, cantitate și calitate, adică atât cât a primit, fără a se avea în vedere valoarea lor, suirea sau scăderea prețurilor, derogatiune criticată de autori ca contrară principiilor economice și care nici nu se găsește în legile aplicabile în Basarabia.

Că, ca orice derogatiune trebuie să fie aplicată în mod strict numai la cazul pe care i-l reglementează și anume când Statul printr'o lege a mărit sau micșorat greutatea unității monetare (valoarea intrinsecă), modificându-i cursul legal; rațiunea acestei derogatiuni este că, monezile au un curs oficial pe care i-l determină legea în mod obligator (curs legal), pe câtă vreme celelalte lucruri fungibile au numai un curs comercial, supus legii economice a cererii și ofertei.

Că, sfera de aplicațiune a acestei excepțiuni nu poate fi întinsă pe cale de analogie și la cazul când o monedă legală este retrasă din circulație și se înlocuiește cu altă monedă legală, în care caz trebuie să se aplice regula generală, care am arătat că guvernează împrumutul de consumațiune ca debitorul să restituie echivalentul real al valorii primite.

Având în vedere și dispozițiunile art. 41 din codul comercial român, după cari, când moneda arătată într'un contract nu are curs legal sau comercial în țară și când cursul ei nu a fost determinat de părți, plata

va putea fi făcută în moneda țării după cursul ce va avea schimbul la vedere la ziua scadenței și la locul plății, iar când în acea localitate nu ar fi un curs de schimb, după cursul pieței celei mai apropiate, afară numai dacă contractul poartă clauza „efectiv”, sau alta asemenea.

Că, însă, aceste dispozițiuni se referă la cazul, când debitorul se obligă să facă plata într'o altă monedă, decât aceea care are curs legal la data contractului în țară unde el domiciliază, cum ar fi un debitor din România, care s'ar obliga să facă plata într'o monedă străină, care la data scadenței nu ar avea curs comercial în țară și, în acest caz, el are dreptul să se libereze, plătind în lei după cursul de schimb din acea zi.

Că, ele nu se referă și la cazul când debitorul a contractat într'o monedă, care avea curs legal în țară, obligându-se deci ca plata s'o facă în aceeași monedă, dar care, ca în speță, a fost retrasă din circulație și înlocuită cu altă monedă legală înainte de epoca scadenței.

Având în vedere că nici doctrina dreptului internațional privat nu se poate aplica în speță, pentru motivul că ea se ocupă de cazul, când un contract a luat naștere într'o țară sub imperiul unei legislațiuni, iar executarea lui trebuie să se facă în altă țară și sub altă legislațiune. Autorii de drept internațional privat se ocupă deci de conflictul în spațiu între două legi (conflict de legi concomitente), pe câtă vreme în speță ne aflăm în fața unui conflict de legi în timp (conflict de legi consecutive); în aceeași situațiune deci ca și atunci, când Statul Român și-ar schimba sistemul său monetar, care caz însă, în lipsa unui text precis de lege, trebuie rezolvat pe baza principiilor dreptului privat intern, ce am arătat, iar nu a celui internațional.

Că, de altminteri, chestiunea dacă deprecierea monedei la locul de plată trebuie să fie suportată de debitor sau de creditor, este viu controversată în doctrina dreptului internațional privat, părerea celor cari susțin că ea trebuie să fie suportată de creditor neputându-se impune (Weis, Droit internat, privé, t. IV, ed. 1919, pag. 387 și urm.; Valery, idem, ed. 1914, No. 694, pag. 998 și în special Surville et Arthuys, idem, ed. 1916, No. 265).

Că, pentru toate motivele expuse, rubla urmează să fie socotită după cursul ei din momentul contractului, — 23 Septembrie 1914, care, cum rezultă din certificatul No. 2061 din 1921, eliberat de Camera de Comerț din Basarabia, era de lei 2,66.

Că, deci, față de toate cele arătate, Curtea urmează să respingă ca nefundat apelul reclamantei Maria Manuceb și să-l admită în parte, în sensul arătat în considerentele respective, pe al pârâtei Ecaterina Papalazar.

Pentru aceste motive, redactate de dl. Consilier P. Davidescu, Curtea, admite în parte apelul făcut de Ecaterina Papalazar.

Semnați: H. Ojoga, I. Poșoiu, P. Davidescu.